

PLANTERING AV FRUKTRÄD

Tänk på att träd växer och blir stora med åren. Välj en sort som passar i storlek för den plats du har valt – även om tio eller tjugo år. Ett äppelträd eller ett körsbärsträd kan bli bortåt 10 meter brett som fullvuxet. Tänk också på att fruktträd också är vackra prydnadsträd.

När? Träd med rotklump planteras vår eller höst. Krukodlade träd har ett intakt rotsystem och kan planteras när som helst under säsongen bara inte marken är frusen. Bäst är dock att plantera vår eller höst när det inte är olidligt varmt att gräva. Sent på hösten, ända in i december, är en alldeles förträfflig tid att plantera träd. Under vintern befinner sig trädet i vila, men så snart det blir några grader varmt i jorden börjar rötterna växa. Höstplanterade träd börjar därför rota sig väldigt tidigt på säsongen

Läge och jord

För att ge bra frukt måste fruktträd planteras i soliga lägen. De trivs i många olika sorters jordar men de tycker inte om blöt jord med dålig dränering eller mycket tung lerjord. Välldränerad jord är mycket viktigt om man vill odla fruktträd. Lerjordar förbättras genom att blanda i barkmull. Ett alternativ om man bara har tillgång till kompakt lerjord är att plantera i upphöjda bäddar. Diametern på bädden bör då vara tio gånger höjden.

I moderna bostadsområden består marken ibland bara av sprängsten och fyllnadsmassor med ett 10 cm tjockt matjordslager för gräsmattan. Det är för dålig jord, till och med för fruktträd. Har man så dålig jord får man gräva ur skräpjorden och fylla i ny matjord.

Plantering: Träd tycker inte om att bli planterade för djupt. Att träd hamnar för djupt vid planteringen är ett mycket vanligt fel. Träd ska planteras så att det inte hamnar under omgivande marknivå när jorden har satt sig. Rothalsen är mycket känslig för bakterie och svampangrepp. Och inte nog med det. Om jorden sjunker bildas en grop runt stammen där vatten samlas. När vattnet fryser om vintern kan stammen skadas. Plantera därför 10-15 cm högre än omgivande mark så att det finns sjunkmån. Helst ska rotsystemet stå på mineraljord, t.ex. grus eller sand. Torv, kompost och organiskt material bryts ner med tiden. Jord med hög mullhalt sjunker därför ihop.

Gör så här: 1. Gräv bort gräs och ogräs i en cirkel som är minst en och en halv meter bred. Blanda upp den befintliga jorden med planteringsjord.

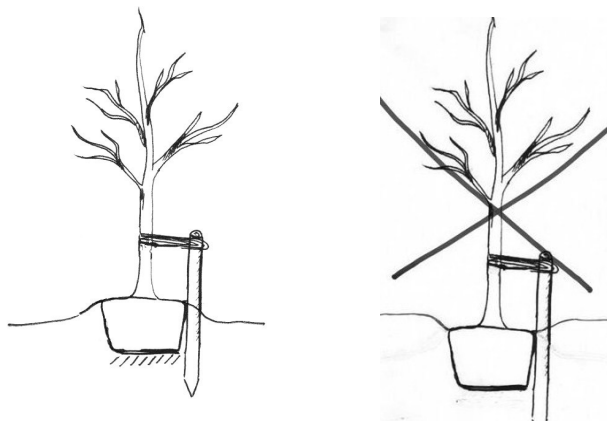
2. Doppa krukans i en tunna med vatten tills det har slutat bubbla. Det är mycket viktigt att rotsystemet är genomblött vid planteringen. Kontrollera att det inte har uppstått rotsnurr i krukans. Man kan pilla ut rötterna lite försiktigt så att de tvingas att söka sig utåt i jorden.

3. Placera trädet i gropen och fyll på med jord till 2/3 av klumpens höjd och trampa till. Fyll på med mer jord och trampa till.

4. Vattna nu så att jorden blir ordentligt genomvattnad. Vattna och låt vattnet sjunka ner i jorden. Vattna igen och låt vattnet sjunka ner, om och om igen, tills du inbillar dig att gropen är helt genomvattnad.

Bind upp trädet till trästörar. Använd ett bindmaterial som inte ger skavsår i barken om trädet svajar i vinden.

För små träd räcker det med en trästör som placeras i den vanligaste vindriktningen. För träd i mellanstorlek brukar två trästörar räcka. Bind inte för högt upp. Rotsystemet stimuleras av att trädet rör sig en aning. Trädet satsar då på att bilda rötter för att skydda sig. Är trädet mycket fast förankrat satsar trädet på att växa till i kronan i stället och blir svagare förankrad i marken. Sätt banden på ca en meters höjd.

ETABLERINGSBESKÄRNING: Det råder delade meningar om när etableringsbeskärningen ska ske, ett år efter planteringen, eller direkt vid planteringen om man vårplanterar. Alla är dock ense om att etableringsbeskärningen är mycket viktig. Gör man ingen etableringsbeskärning på ett fruktträd blir det glest och spretigt, dessutom är risken stor att rotsystemet inte orkar förse alla grenar med tillräckligt med vatten och näring. Resultatet blir då dålig skotttillväxt första året och trädet kan sedan helt stanna av i tillväxt och enbart bilda blomknoppar och fruktved. Blomningen blir intensiv, men trädet har ingen kraft att utveckla frukter. Trädet hamnar i en ond cirkel som bara kan brytas genom en kraftig tillbakaskärning. Det här resonemanget bygger på vad Tomas Lagerström vid Statens lantbruksuniversitet (SLU) har att säga i frågan. (Fakta trädgård - fritid nr.115 2006)

Etableringsbeskärning görs alltid på våren innan knopparna har börjat slå ut. Träd som planterats på hösten etableringsbeskärs också på våren. Vid vårbeskärning stimuleras trädets eller buskens vegetativa tillväxt. (Vid sommarbeskärning stimuleras inte tillväxten på samma sätt.) OBS! Etableringsbeskärning av plommon och körsbär utförs också på våren.

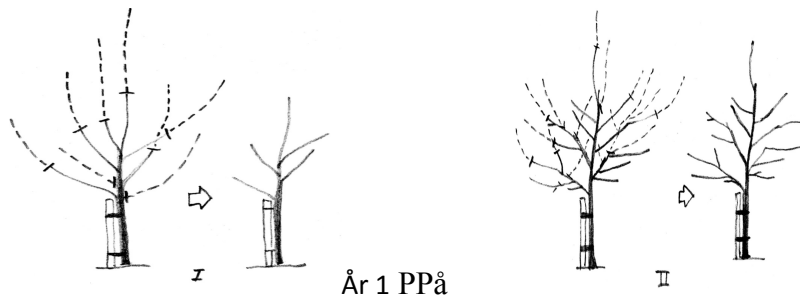
Rotsystemet är alltid i underläge i förhållande till kronan vid nyplantering, oavsett om trädet är krukodlat eller barrotat. Etableringsbeskärningen får kronans tillväxt att stanna upp några veckor och detta ger rotsystemet extra tid att komma i kapp. Då får trädet bättre förutsättningar att klara av att ta upp och transportera tillräckligt med vatten och näring till knopparna. Det är viktigt att trädets begränsade resurser satsas på ett mindre antal starka knoppar, som är rätt placerade.

Om man köper större 5-6 åriga fruktträd, så har plantskolan redan gjort en uppbyggnadsbeskärning. På sådana träd och buskar behöver man oftast bara putsa bort skadade grenar vid planteringen.

Hur gör man etableringsbeskärningen?

Först och främst klipper man bort eventuella konkurrensskott, dvs. dubbelgrenar. Årsskotten kortas in så att trädets krona efter beskärningen bildar en smal pyramid. En grundregel är att lämna ca 60% av toppskottet och ca 40% av sidoskotten. Små svaga skott skärs bort helt. När du toppar eller skär av ett ungt skott bör du spara ca 0,5 cm ovanför den sista knoppen. Annars är det risk att knoppen inte torkar in.

Tänk på att den nya tillväxten kommer att ske i den riktning som den yttersta knoppen sitter. Genom att vara noggrann kan du alltså styra åt vilket håll den nya grenen kommer att växa.

De första fem, sex åren, vid uppbyggnadsbeskärningen, skär man om våren innan knopparna har slagit ut. Därefter övergår man till sommarbeskärning, JAS beskärning. (juli, augusti, september–beskärning) Sommarbeskärningen stimulerar inte den vegetativa tillväxten. **Kom ihåg att beskärning aldrig är en engångsinsats – följ trädets utveckling kontinuerligt under hela uppväxttiden.**

Nyplanterade träd behöver skötas mycket noggrant de första åren. Man måste kunna kontrollera vattningen en gång i veckan hela första sommaren. Nyplanterade träd torkar bort och dör om det inte är fuktigt i jorden. Det är mycket viktigt att vattnet verkligen går ner på djupet. Är det torrt måste man vattna. Om man vattnar 30 l vatten per kvadratmeter kommer vattnet att sjunka ner så där en 30 cm. En riktigt kraftig regnskur ger ofta inte mer än 10 mm regn, d.v.s. 10 liter vatten per kvadratmeter. Vattnet tränger då ner ungefär 10 cm i jorden och det räcker inte alls. Skaffa en regnmätare och kontrollera. Ta också en spade och gräv lite. Ofta är det bara de översta centimetrarna som är fuktiga. Vattna en gång i veckan om det är torrt, inte varje kväll. Då blir det för blött.